

Tydligare bestämmelser om militärpolisens uppgifter

Fö2026/01151

I promemorian föreslås ändringar i förordningen (1980:123) med reglemente för militärpolisen som syftar till att tydliggöra militärpolisens uppgifter. Förslagen innebär att militärpolisen, inom ramen för Försvarets verksamhet, får bedriva brottsutredande, brottsförebyggande och övervakande verksamhet samt fullgöra uppgifter i samband med personskydd av Försvarets personal och utländsk personal som befinner sig i Sverige.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 december 2026.

Innehållsförteckning

1	Förslag till förordning om ändring i förordningen (1980:123) med reglemente för militärpolisen	3
2	Ärendet.....	4
3	Militärpolisens uppgifter.....	4
4	Militärpolisen bör få tydligare stöd för att utreda brott inom Försvarsmakten.....	6
5	Militärpolisen bör få tydligare stöd för att skydda egen och utländsk personal	7
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.....	9
7	Konsekvenser.....	9

1 Förslag till förordning om ändring i förordningen (1980:123) med reglemente för militärpolisen

Härigenom föreskrivs att 1 § förordningen (1980:123) med reglemente för militärpolisen ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Militärpolisen *skall* upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten inom Försvarsmakten samt vid *sådana* övningar som Försvarsmakten genomför tillsammans med andra myndigheter.

Därvid har militärpolisen till uppgift särskilt att

1. förebygga brott samt hindra att ordningen och säkerheten störs genom brott eller på annat sätt,

2. avslöja brott samt vidta de åtgärder som behövs, när ordningen och säkerheten störs på annat sätt än genom brott,

3. i övrigt lämna personal som tjänstgör inom Försvarsmakten upplysningar och annan hjälp.

Militärpolisen *ska* upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten inom Försvarsmakten samt vid *sådan verksamhet* som Försvarsmakten genomför tillsammans med andra myndigheter *och utländska militära styrkor*.

Till militärpolisens uppgifter hör att

1. förebygga, förhindra och upptäcka brottslig verksamhet och andra störningar av ordningen eller säkerheten,

2. övervaka ordningen och säkerheten och ingripa när störningar har inträffat,

3. utreda brott som hör under allmänt åtal,

4. lämna personal som tjänstgör inom Försvarsmakten upplysningar och annan hjälp, och

5. fullgöra uppgifter i samband med personskydd av Försvarsmaktens personal och utländsk personal som befinner sig i Sverige inom ramen för Försvarsmaktens verksamhet.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 2026.

2 Ärendet

Militärpolisen har till uppgift att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten inom Försvarsmakten samt vid sådana övningar som Försvarsmakten genomför tillsammans med andra myndigheter. Inom ramen för detta uppdrag ska militärpolisen bl.a. förebygga och avslöja brott samt hindra att ordningen och säkerheten störs genom brott. Militärpolisen ska även i övrigt lämna personal som tjänstgör inom Försvarsmakten upplysningar och annan hjälp, 1 § förordningen (1980:123) med reglemente för militärpolisen (militärpolisförordningen). Vid fullgörandet av dessa uppgifter är militärpolisman att anse som polisman med fullständiga polisiära befogenheter (11 § samma förordning). Inom ramen för sitt uppdrag har militärpolisen under lång tid utrett misstänkta brott inom Försvarsmakten och biträtt åklagare och polis vid förundersökningar gällande sådana brott.

Riksdagens ombudsman (JO) har granskat om det finns rättsliga förutsättningar för militärpolisen att bedriva eller på annat sätt medverka i brottsutredande verksamhet. JO:s slutsats är att det inte finns nödvändigt författningsstöd för militärpolisen att utreda brott, och att det inte heller finns stöd för att en militärpolisman ska anses vara polisman vid tillämpningen av bestämmelser om brottsutredning, i t.ex. rättegångsbalken. Detta betyder att en militärpolisman saknar befogenhet att vidta utredningsåtgärder i en förundersökning (JO:s beslut den 29 augusti 2024, dnr 7917-2023).

Med anledning av bl.a. JO:s beslut har Försvarsmakten begärt ändringar i militärpolisförordningen (Fö2025/00891). Syftet med de begärda ändringarna är att förtydliga att militärpolisen får utreda brott och vidta utredningsåtgärder i en förundersökning. De begärda ändringarna syftar även till att få tydligare författningsstöd för myndighetens personskyddsverksamhet, samt vissa andra förtydliganden av militärpolisens uppgifter.

I denna promemoria lämnas förslag på förordningsändringar som syftar till att tydliggöra militärpolisens uppgifter.

3 Militärpolisens uppgifter

Militärpolisens uppgifter framgår av 1 § militärpolisförordningen. Enligt paragrafen ska militärpolisen upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten inom Försvarsmakten samt vid sådana övningar som Försvarsmakten genomför tillsammans med andra myndigheter. Därvid har militärpolisen till uppgift särskilt att

1. förebygga brott samt hindra att ordningen och säkerheten störs genom brott eller på annat sätt,
2. avslöja brott samt vidta de åtgärder som behövs, när ordningen och säkerheten störs på annat sätt än genom brott, och
3. i övrigt lämna personal som tjänstgör inom Försvarsmakten upplysningar och annan hjälp.

Militärpolisstjänsten fullgörs som ordningstjänst, utredningstjänst och säkerhetstjänst (2 § militärpolisförordningen).

En militärpolisman är, då han eller hon fullgör uppgifter enligt 1 § militärpolisförordningen, att anse som polisman (11 § militärpolisförordningen). Det som är föreskrivet om polismän gäller i tillämpliga delar också för militärpolismän som fullgör sådana uppgifter, se 4 § polislagen (1984:387) och 2 § tredje stycket polisförordningen (2014:1104). I förarbetena till polislagen anges att militärpolisen fullgör direkta polisuppgifter, är att anse som polispersonal och har i princip fullständiga polisiära befogenheter inom ramen för sin uppgift att upprätthålla allmän ordning och säkerhet inom Försvarsmakten (prop. 1983/84:111 s. 139).

Bestämmelser om polismans uppgifter och utredning av brott finns bl.a. i rättegångsbalken med kompletterande föreskrifter i förundersökningskungörelsen (1947:948). I 23 kap. 3 § rättegångsbalken anges bl.a. följande. Beslut att inleda en förundersökning ska fattas av Polismyndigheten, Säkerhetspolisen eller åklagaren. När förundersökningen leds av åklagaren, får han eller hon anlita biträde av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen för att genomföra den. Åklagaren får också ge en polisman i uppdrag att vidta en viss åtgärd som hör till förundersökningen, om det är lämpligt med hänsyn till åtgärdens beskaffenhet. Innan en förundersökning hunnit inledas, får en polisman hålla förhör och vidta andra utredningsåtgärder som är av betydelse för utredningen, så kallad primärutredning.

En polisman som ingriper mot brott eller annars kommer till platsen för ett brott eller tar upp anmälan ska vidta de utredningsåtgärder som är möjliga, även om en förundersökning inte hunnit inledas. Utredningen ska om möjligt färdigställas direkt på plats. Vidtagna åtgärder ska så snart som möjligt anmälas för den som har rätt att leda en förundersökning om brottet (3 a § förundersökningskungörelsen).

Militärpolisen har tidigare regelmässigt utrett brott inom Försvarsmakten och anlitats som biträde vid förundersökning som inletts med anledning av misstanke om sådant brott. Detta har tagit sig uttryck bl.a. i en överenskommelse som träffades mellan Försvarsmakten, Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten 2017 om militärpolisens biträde i förundersökningar om brott som begåtts inom Försvarsmakten. Av överenskommelsen framgick bl.a. att militärpolisen bör anlitas som biträde vid förundersökning om brott som begåtts inom Försvarsmakten om inte skäl talar däremot. Med anledning av JO:s granskning, se mer nedan, tillämpas inte längre den överenskommelsen.

JO:s uttalanden om huruvida militärpolisen har befogenhet att utreda brott

JO har på eget initiativ granskat om det finns rättsliga förutsättningar för militärpolisen att bedriva eller på annat sätt medverka i brottsutredande verksamhet. Legalitetsprincipen, som innebär att all offentlig maktutövning ska vara grundad på lag eller annan föreskrift, kräver att det i så fall finns stöd i författning för det. JO:s slutsats är att det inte finns nödvändigt författningsstöd för militärpolisen att utreda brott. Det finns inte heller stöd för att en militärpolisman ska anses vara polisman vid

tillämpningen av bestämmelser om brottsutredning, i t.ex. rättegångsbalken. Detta betyder att en militärpolisman saknar befogenhet att vidta utredningsåtgärder i en förundersökning.

4 Militärpolisen bör få tydligare stöd för att utreda brott inom Försvarsmakten

Förslag: Militärpolisen ska få ett uttryckligt stöd i författning att utreda brott inom Försvarsmakten.

Utformningen av militärpolisens brottsförebyggande och övervakande uppgifter ska uppdateras språkligt.

Skälen för förslaget

Regleringen av militärpolisens uppgifter har inte gått i takt med ändringarna av polisens uppgifter

Som JO framhåller framgår det inte uttryckligen av militärpolisförordningen att militärpolisen har i uppdrag att utreda brott. Däremot konstaterar JO i sitt beslut att ett sådant uppdrag framgår på ett tydligt sätt för såväl Polismyndigheten som för Säkerhetspolisen, Tullverket, Kustbevakningen och Åklagarmyndigheten, se 2 § 3 och 3 § 2 polislagen (1984:387), 3 § förordningen (2022:1719) med instruktion för Säkerhetspolisen, 4 och 5 §§ förordningen (2016:1332) med instruktion för Tullverket, 2 § förordningen (2019:84) med instruktion för Kustbevakningen samt 2 § 1 förordningen (2015:743) med instruktion för Åklagarmyndigheten.

Det kan konstateras att före polislagens tillkomst reglerades polisens uppgifter på förordningsnivå i polisinstruktionen (1972:511). I fråga om polisens utrednings- och övervakningsverksamhet angavs i 2 § i instruktionen att polisen skulle uppdaga brott, som hör under allmänt åtal, samt vidta de åtgärder som behövs, när den allmänna ordningen och säkerheten kränkts på annat sätt än genom brott. Formuleringarna i 1972 års polisinstruktion var snarlika de som i dag finns i militärpolisförordningen, förutom att ordet *uppdaga* användes i stället för *avslöja* och ordet *kränkts* användes i stället för ordet *störs* i beskrivningen av den utredande och övervakande uppgiften. Formuleringen i 1972 års polisinstruktion av polisens brottsförebyggande verksamhet motsvarar helt nuvarande lydelse i militärpolisförordningen.

När polislagen trädde i kraft på 80-talet formulerades polisens uppgifter om och blev mer detaljerade, även om den allmänna ramen för polisens verksamhet – att upprätthålla allmän ordning och säkerhet – behölls (prop. 1980/81:13 s. 20 och prop. 1983/84:111 s. 55–56). Polisens utredande verksamhet formulerades då så att polisen ska bedriva spaning och utredning i fråga om brott som hör under allmänt åtal. Det angavs inte att den ändrade formuleringen syftade till någon ändring i sak (prop. 1983/84:111 s. 55–56). Den nuvarande utformningen av polisens utredande verksamhet har därefter anpassats till hur polisens uppgifter

numera beskrivs. Inte heller de ändringarna syftade till någon ändring i sak (prop. 2013/14:110 s. 577).

Bestämmelsen om polisens brottsutredande uppdrag har alltså under åren uppdaterats vid flera tillfällen i syfte att förtydliga dess innebörd och modernisera språket. Några motsvarande språkliga eller redaktionella uppdateringar har inte gjorts i militärpolisförordningen. Detta synes vara en viktig anledning till de oklarheter avseende militärpolisens befogenheter som framgår av JO:s beslut. Att militärpolisförordningen inte uppdaterats på samma sätt som polislagen innebär dock inte att det har funnits någon avsikt att begränsa militärpolisens möjlighet att utreda brott inom Försvarmakten.

Ett tydligare författningsstöd för militärpolisens brottsutredande verksamhet bör införas i militärpolisförordningen

Militärpolisen bör även fortsatt kunna utreda brott inom Försvarmakten. Det bör därför införas ett tydligt författningsstöd för detta i militärpolisförordningen på det sätt som Försvarmakten föreslår i sin hemställan. Som JO anger i sitt beslut är ett sådant tydligt författningsstöd viktigt ur ett legalitetsperspektiv. Genom den föreslagna ändringen av 1 § militärpolisförordningen tydliggörs att det hör till militärpolisens uppgifter att utreda brott inom Försvarmakten. Eftersom det av 11 § militärpolisförordningen och 2 § tredje stycket polisförordningen följer att en militärpolisman, när han eller hon fullgör uppgifter enligt 1 §, är att anse som polisman innebär det också att en militärpolisman får biträda med förundersökningsåtgärder och vidta vissa utredningsåtgärder i en förundersökning i enlighet med t.ex. 23 kap. 3 § andra och fjärde stycket rättegångsbalken och 3 a § förundersökningskungörelsen.

Militärpolisens brottsförebyggande och övervakande uppdrag bör uppdateras språkligt

Militärpolisen har, i likhet med polisen, ett brottsförebyggande och övervakande uppdrag. Utformningen av uppdraget i dessa delar har inte heller uppdaterats under lång tid. Som Försvarmakten föreslår i sin hemställan bör utformningen av militärpolisens brottsförebyggande och övervakande uppgifter uppdateras språkligt och formuleras på samma sätt som för polisen (se 2 § 1 och 2 polislagen). Det innebär inte någon ändring i sak.

5 Militärpolisen bör få tydligare stöd för att skydda egen och utländsk personal

Förslag: Militärpolisen ska få ett uttryckligt stöd i författning att fullgöra uppgifter i samband med personskydd av Försvarmaktens personal och utländsk personal som befinner sig i Sverige inom ramen för Försvarmaktens verksamhet.

Det ska även förtydligas att militärpolisen har i uppdrag att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten inom

Försvarsmakten vid sådan verksamhet som Försvarsmakten genomför tillsammans med utländska militära styrkor.

Skälen för förslaget

Att skydda hotade personer är i första hand en fråga för polisen. Av 1 § polislagen framgår bl.a. att polisens arbete ska syfta till att upprätthålla allmän ordning samt att i övrigt tillförsäkra allmänheten skydd och annan hjälp. Enligt 2 § samma lag hör till Polismyndighetens uppgifter både att förebygga brottslig verksamhet och andra störningar av den allmänna ordningen eller säkerheten och att lämna allmänheten skydd, upplysningar och annan hjälp när sådant bistånd lämpligen kan ges av polisen. Att Polismyndigheten får bedriva särskilt personsäkerhetsarbete i fråga om vittnen och andra hotade personer anges i 2 a § polislagen. I samma paragraf bemyndigas regeringen att meddela föreskrifter om sådant säkerhetsarbete. I sådana föreskrifter får det anges att även andra myndigheter får bedriva särskilt personsäkerhetsarbete.

Säkerhetspolisen ska bl.a. fullgöra uppgifter i samband med personskydd av den centrala statsledningen. Säkerhetspolisen får också i ett enskilt fall besluta om personskydd. Säkerhetspolisen ansvarar även för sådant personskydd som har samband med utländska statsbesök och liknande händelser, 3 § första stycket 3 polislagen och 5 § förordningen (2014:1103) med instruktion för Säkerhetspolisen. Ansvar för visst personsäkerhetsarbete ligger också på andra myndigheter. Exempelvis ansvarar Kriminalvården för säkerheten för de intagna i olika avseenden (prop. 2005/06:138).

Militärpolisen tillhandahåller personskydd till främst Försvarsmaktens ledning men även, vid behov, till annan skyddsvärd personal inom myndigheten. Sverige är medlem i Nato och har även utöver detta ett omfattande försvarssamarbete med andra länder. Utländsk personal, såväl militär som civil, besöker Försvarsmakten regelbundet. Utöver skydd av Försvarsmaktens egen personal tillhandahåller militärpolisen i dag även skydd för utländsk personal som befinner sig i Sverige inom ramen för Försvarsmaktens verksamhet. Den personal som fullgör uppgifter i samband med personskydd är förordnad militärpolis och särskilt utbildad inom personskyddsverksamhet. Arbetet sker i nära dialog och koordinering med Säkerhetspolisen och Polismyndigheten

Den rättsliga grunden för personskyddsverksamheten har av Försvarsmakten ansetts följa av uppdraget att upprätthålla ordning och säkerhet inom Försvarsmakten. Försvarsmakten har i sin hemställan efterfrågat ett tydligare stöd för sitt personsäkerhetsarbete. För att det ska vara tydligt att militärpolisen har i uppdrag att fullgöra uppgifter i samband med personskydd både av sin egen personal och utländsk personal som befinner sig i Sverige, inom ramen för Försvarsmaktens verksamhet, bör detta framgå uttryckligen av militärpolisförordningen. Mot bakgrund av det omfattande försvarssamarbetet med utländska styrkor bör det även förtydligas att militärpolisen har i uppdrag att upprätthålla den allmänna ordningen och säkerheten inom Försvarsmakten vid sådan verksamhet som Försvarsmakten genomför tillsammans med utländska militära styrkor.

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag: Förslagen ska träda i kraft den 1 december 2026.

Bedömning: Det behövs inte några övergångsbestämmelser.

Skälen för förslaget

Förordningsändringarna bör träda i kraft så snart som möjligt. De bör därför träda i kraft den 1 december 2026. Det finns inte något behov av övergångsbestämmelser.

7 Konsekvenser

Bedömning: Förslagen bedöms inte medföra några kostnader eller andra konsekvenser för Försvarmakten eller andra myndigheter, kommuner, regioner, företag eller enskilda.

Skälen för bedömningen

Syftet med förslagen är att tydliggöra vilka militärpolisens uppgifter är. Förslagen innebär att militärpolisen kan fortsätta att utreda brott och bedriva personskyddsverksamhet på samma sätt som tidigare.

Att militärpolisens sedan lång tid etablerade verksamhet att utreda brott får ett sådant tydligt författningsstöd som har ansetts saknas medför inte att myndigheten behöver ytterligare resurser. Att delar av militärpolisens verksamhet har varit pausad sedan JO:s beslut förändrar inte denna bedömning.

Förslaget som avser militärpolisens personskyddsverksamhet utgör främst ett förtydligande av gällande ordning. Att militärpolisen får tydligt författningsstöd för sin personskyddsverksamhet i förhållande till såväl sin egen personal som till utländsk militär personal som befinner sig i Sverige inom ramen för Försvarmaktens verksamhet bedöms inte innebära någon ökning av arbetsbörda eller kräva extra resurser. Inte heller de övriga föreslagna språkliga justeringarna av militärpolisens uppdrag innebär några ekonomiska eller andra konsekvenser.

Förslagen bedöms sammanfattningsvis inte medföra några kostnader eller andra konsekvenser för Försvarmakten eller andra myndigheter, kommuner, regioner, företag eller enskilda. Förslaget bedöms inte heller få några konsekvenser för jämställdheten mellan kvinnor och män, några sociala konsekvenser, konsekvenser för sysselsättningen eller någon påverkan på miljön.